

Καὶ οὕτως ἐσυμφώνησαν εἰσὲ ὑπόσχεσις τὰ καλὰ τοὺς ρειζιπροκαμέντε διὰ τὸ μαντενιμέντο, ὥς ἄνωθεν εἶπαμεν καὶ τὰ ἐξῆς ὑπὸ μαρτυρίας.

† πιέρος ὁ ἡρακλειώτης ¹⁾ μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε

† ἀντρίας σεμπρικός ²⁾ μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε

† Τζόρτζης μακρυνικόλας μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε καὶ βεβαιώνω ὥς ἄνωθε.

5.

Δόσις ἀντὶ καταβολῆς τῆς 8 Ἰουνίου 1663. Νοτάριος Β. Μπονσινιόρ (Βιβλ. 44 σ. 142).

† 1663 Ἰουνίου 8 στὸν Αἰγιαλὸν τῆς πόλεως Ζακύνθου. Τὴν σήμερον <παρὼν> σωματικῶς ὁ μ(ισσέ)ρ Ἀντώνιος Κοσμᾶς λεγόμενος Γερακάρις ³⁾ τοῦ Μιχαλάκι ἀπὸ τὴν Μάνη, ὁ ὁποῖος ἐπειδὴ καὶ νὰ ἐπερίλαβε ἀπὸ τοὺς παρόντας

¹⁾ ἡρακλειώτης. Ἡ οἰκογ. Ἡρ. ἐνεγράφη μεταξὺ τῶν εὐγενῶν. Ἡρ. Νικόλαος μνημονεύεται ὥς εἷς τῶν σωματαρχῶν Ζακύνθου, οἵτινες κατὰ τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον (1679) μεταβάντες εἰς Ἡλίδας ἀπετέφρωσαν κώμας καὶ ἀγροὺς τῶν ἐκεῖ Τούρκων, ἐκυρίευσαν τὸν Πύργον καὶ τὴν Γαστούνην καὶ ἐγκατέστησαν ἀρχάς. Βλ. Π. ΧΙΩΤΗ, ἐνθ' ἄνωτ. Γ' σ. 463. Ἡ Εὐθύμιος ἱερομόναχος διακρινόμενος ἐπὶ παιδείᾳ ὑπῆρξεν ἐφημέριος τοῦ ναοῦ τῶν Ἀγίων Τεσσαράκοντα, ἀλλ' ἐν ἔτει 1658 «θέλων νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ νὰ μεταστῇ καὶ ζῆσῃ εἰς Ἱεροσόλυμα, παρήτησε τὴν ἐφημερίαν καὶ ἀπεδήμησεν». Βλ. Ν. ΚΑΤΡΑΜΗ, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 348 - 349.

²⁾ σεμπρικός. Ὡς οἰκογ. ἐπίθ. ἐν Ζακ. ἀπαντᾷ ἀπὸ τοῦ 1483. Βλ. Π. ΧΙΩΤΗ, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 959. Ἐν Αἰτωλίᾳ σεμπρικός εἶναι ὁ καλλιμεργῶν τοὺς ἀγροὺς τοῦ διὰ τοῦ βοῦς ἄλλου κατόπιν κοινῆς συμφωνίας.

³⁾ Ἀντώνιος Κοσμᾶς λεγόμενος Γερακάρις. Ἡ οἰκογ. Κοσμᾶ ἐκ τῶν εὐγενῶν τῆς Ζακύνθου εὐρίσκεται ἐγγεγραμμένη ἐν τῇ χρυσοβίβλῳ. Αὕτη ἦτο ἀπὸ τὰς παλαιότερας καὶ ἰσχυρότερας οἰκογενείας τῆς Μάνης. Εἰς συνεννοήσεις μὲ τὸν Δοῦκα τοῦ Νεβέρ μαρτυροῦνται μεταξὺ τῶν προυχόντων τῆς Μάνης οἱ Ἀνδρέας, Νικόλαος, καὶ Καλαπόθος, Κατελᾶνος καὶ Παρταλέος (1612) καὶ Μιχαλάκις Κοσμᾶς μὲ τὴν γενιά του καὶ τὸ χωρίον του (1618). Βλ. Α. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 54, 61. Ἡ οἰκογ. αὕτη κατήγετο ἐκ τοῦ χωρίου Βάθεια τῆς Μέσας Μάνης καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1565, μαρτυρεῖται ἐγκατεστημένη εἰς Ζάκυνθον. Βλ. Α. Χ. ΖΩΗ, Ἐγγραφα τοῦ 16ου αἰῶνος ἐκ τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου Ζακύνθου, *Byz. Neogr. Jahr.* 13 (1937) σ. λβ' - λγ'. Μέλη τῆς οἰκογενείας ταύτης κατέφυγον καὶ εἰς τὰ Κύθηρα. Πρβ. Π. ΚΑΛΟΝΑΡΟΝ, Μεγάλη Ἑλλάς, Ἀθήναι 1944 σ. 128 σημ. 3.

Τὸ παρωνύμιον Γερακάρις δηλοῖ τὸν ἀσχολούμενον μὲ τὴν διατροφήν ἱεράκων χάριν κυνηγίου, κατήντησε δὲ μετὰ ταῦτα ὄνομα καὶ ἐπώνυμον. Πλὴν τοῦ γνωστοῦ πειρατοῦ Λυμπεράκη Γερακάρι ἔχομεν ἐν Μάνῃ ἐκ χειρογράφου τοῦ 18 αἰῶνος καὶ τὰ Γερακαράκις Δικαῖος, Γερακαρίτζα Σταμάτα, Κουτσογιαννάκις Γερακάρις, Τσιγκουνάκις Γερακάρις Βλ. Ν. Ἑλληνομν. 14 (1917) σ. 61, 64, 69. Καὶ σήμερον ἐν Μάνῃ ἀπαντοῦν τὰ ὄνόμ. Γερακάρις - Γερακαριά, Γερακαράκος καὶ τοπων. Γερακαρεῖνα, ἢ. Ἐν Ζακύνθῳ οἰκογ. Γ. ἀπαντᾷ ἀπὸ τῆς 15 ἑκατοντ. καὶ τοπων. αὐτόθι Γερακαρεῖο, περὶ οὗ πλείονα βλ. Δ. ΓΕΩΡΓΑΚΑ, Τοπωνυμικά, *Λαογραφία* 12 (1939) σ. 189 - 192. Ἐν Ζακύνθῳ ἀναφέρεται ὅτι ὁ Γερακάρις εἶναι ὁ φυτεύσας τῷ 1520 σταφίδα. Οὗτος σημειώνει «πρῶτος φυτεύω εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ τῆς Θεοτόκου Μαρίας καὶ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου σταφίδα ἀπὸ κλήματα, ἅτινα μοῦ ἔστειλαν ἀπὸ τὸν Μοριά». Βλ. Σ. ΔΕΒΙΑΖΗ, *Παροισσός*, 16 (1893) σ. 307.

σ(ινιὸ)ρ Γιωργο Βαρσαμᾶ¹⁾ καὶ ἀπὸ τὸ μ(ισσὲ)ρ Γιωργο Νίκλο, ἤγουν ἀπὸ τὸ Βαρσαμᾶ ριάλια διακόσια δέκα καὶ ἀπὸ τὸν αὐτὸν Νίκλον ἕτερα ἄλλα ρ(ιάλι)α διακόσια δέκα μὲ τὰ ὅποια ἐφραμπρικάρισε καὶ ἔκαμε μίαν γαλιόττα²⁾ μπάγκωνε ἰν τοῦττο δεκοχτώ, ὀνομαζόμενη ἡ Κυρία τοῦ Σκοποῦ³⁾, καὶ ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνωθεν Κοσμᾶς νὰ μὴν ἔχη τὸν μόδον νὰ τοὺς δώσῃ τὴν εὐχαρίστησιν στὲς ἄνωθεν σοῦμμες καὶ μέλλοντας νὰν τότε στενέψουν, λοιπὸν διὰ νὰ μὴν τοῦ ἀκκουζάρουνε ἔξοδες καὶ μάσσιμε εἰς τὴν χάριν ὁποῦ τοῦ ἔκαμαν νὰ τότε σουφφραγάρουν στὴν ἄνωθεν σοῦμμα, μὲ τὴν ὁποίαν ἰνπερφειζιοναρίστη τὴν αὐτὴν γαλιόττα, εἶναι τὸ δίκαιο νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ, πὲρ βία⁴⁾ τῆς παρούσης καὶ θεληματικῶς τρόπον δίδει ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ στὸ ἐρχόμενο παραδίδει πρὸς τοὺς ἄνωθεν σ(ινιὸ)ρ Βαρσαμᾶ καὶ Νίκλο ἀπὸ τὴν ἄνωθεν γαλιόττα μερτικά δεκατέσσερα, Νο 14, ἤγουν τὰ ἑπτὰ καθενός, διὰ νὰ τὰ δεσπονέρουν καὶ κάμουν ὥς θέλουν καὶ βούλονται, διορθώνοντάς τους ἄσσολούτους νοικοκυραίους στὰ αὐτὰ 14 μερτικά, στάντε τὴν ἄνωθεν εὐχαρίστησιν καὶ τοὺς τήνε ρεφενδάρει διὰ νὰ κάμουν ὥς θέλουν καὶ βούλονται, μὲ τὸν ὅποιον μόδον καὶ συμφωνίαν οἱ ἄνωθεν κρεδιτῶροι διαμένουν εὐχαριστημένοι ὁ καθένας τους στὸ ὅ,τι ὥς ἄνωθεν

¹⁾ Γιωργο Βαρσαμᾶ. Ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα μαρτυρία τῆς οἰκογενείας. Ὁ Α. Ζώης ἀναφέρει τὴν οἰκογ. τῷ 1710.

²⁾ γαλιόττα (ἰταλ. galiotta). Κωπήλατον καὶ ἰστιοφόρον ταχύπλουν σκάφος, χρησιμοποιούμενον καὶ ὡς πειρατικόν.

³⁾ ἡ Κυρία τοῦ Σκοποῦ. Κυρία ἢ Κυρά ἦτο ἐπώνυμον τῆς Παναγίας, ὑπῆρχε δὲ συνήθεια διὰ τῶν ἐπωνύμων τῆς Θεοτόκου νὰ ὀνομάζουν τὰ πλοῖα. Ἐν ἐγγράφῳ τοῦ 1674 πλοῖον —ταρτάνα— καλεῖται La Madona de Sante reliquie (=ἡ Παναγία τῶν ἱερῶν λειψάνων). Βλ. Α. Β. ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΥ, Ἀποικία Μανιατῶν, ἔνθ' ἄνωτ. σ. 156.

Ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων μονῶν τῆς Ζακύνθου ἦτο ἡ τῆς Θεοτόκου Σκοπιωτίσσης ἐπὶ τοῦ ὄρους Σκοποῦ. Βλ. Α. Χ. ΖΩΗ, Θεοτόκος ἡ Σκοπιώτισσα. Μεσαιωνικὸς Ναὸς ἐν Ζακύνθῳ. *Βυζαντις* 2 (1911), 504 - 510. Ταύτην ἀναφέρει καὶ ὁ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος ἀκμάσας Καيسάριος Δαπόντες γράφων:

*Δύο καὶ εἰς τὴν Ζάκυνθον, ἡ μία στήν πολιτείαν
Φανερωμένη λέγεται διὰ θαυματουργίαν,
ἡ δὲ εἰς μοναστήριον Σκοπὸς ὀνομασμένο
καὶ διὰ τὰ θαυμάσια καὶ τοῦτο δοξασμένο.*

Πρβ. *Μοῦσαι* 39 (1940) Φύλλ. 863 - 864 σ. 4. (Ἀπαρίθμησις τῶν ὀνομαστῶν ναῶν καὶ μονῶν τῆς Παναγίας). Περὶ τοῦ ὄρους Σκοποῦ παροιμίαι σχετικαὶ ἐν Ζακύνθῳ φέρονται αἱ: Τὸ ταμποῦρλο στὸ Σκοπὸ κι ὁ χορὸς στὴν Πόχαλη, ἐπὶ τῶν μὴ συνεννοουμένων. Ὁ Σκοπὸς καππελλωμένος μὲ σιρόκο εἶν' πιασμένος, ἐπὶ προσηνύματος βροχῆς. Ἐπὶ τοῦ Σκοποῦ πρὸς τοῦτοις ὑπῆρχον καὶ ναοὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὧν εἷς ἦτο γνωστὸς ὡς ἅγιος Νικόλαος ὁ Μεγαλομμάτης ἢ Στρατηλάτης.

⁴⁾ πὲρ βία (per via) = δυνάμει.

ἔχει νὰ λάβῃ καὶ κράζονται πλερωμένοι καὶ τὰ ἑξῆς. Ὑπὸ μαρτυρίας τῶν κάτωθεν τιμίων μαρτύρων καὶ βεβαιώνει καὶ ὁ σ(ινιὸρ) Γεώργιος.

† Ρῖκος κουδονῆς μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν.

† στάθης βλαστὸς ¹⁾ μαρτυρῶ ὡς ἄνωθεν

† Γιωργάκης βαρσαμᾶς βεβαιώνω τὰ ἄνωθε.

6.

Δωρεὰ πρὸς ἀναδεκτὸν τῆς 30 Αὐγούστου 1663.

Νοτάριος Β. Μποντινιὸρ (Β:βλ. 45, σ. 21).

† Ἐν Χριστοῦ ὀνόματι, ἀμὴν. 1663 Αὐγ(ούστου) 30 εἰς τὸν Αἰγιαλὸν τῆς πόλεως Ζακύνθου, ἐνεφανίστη παρὼν σωματικῶς ὁ μ(ισσὲ)ρ Λίας Νίκλος τοῦ π(ο)τ(ε) Ἀναγνώστη, ὁ ὁποῖος ἰνστάρει νὰ γράψω ὡς κάτωθεν : Ἐπειδὴ καὶ καιρὸν ἀπερασμένον νὰ ἐβάπτισε ἓνα παιδί τοῦ παρόντος μ(ισσὲ)ρ Γιάννη Φουκᾶ Μηλιώτη, τὸ ὁποῖον ὠνομάτισε Γιώργιο, εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγ(ίου) Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τοῦ Πατινιώτη ²⁾ καὶ θέλοντας ὁ αὐτὸς Νίκλος νὰν τοῦ δώσῃ ἐκεῖνο τὸ χάρισμα καὶ βαπτιστίκιον ὅπου εἶναι τὸ χρειάζομενο, ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν νὰ μὴν τὸ ἔκαμε, θεληματικῶς τρόπου καὶ εἰς δυνάμεως τῆς παρούσης δίδει ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας διὰ βαπτιστίκι πρὸς τὸν ἄνωθεν φριότσο του καὶ πάντων τῶν κληρονόμων καὶ διαδόχων αὐτοῦ ἓνα κομμάτι σπιτότοπον, ὅπου ἡύρσκεται νὰ ἔχῃ, τόπος νοῦδος, στὴ σκοντράδα τοῦ Ἀγίου Ταξιάρχου τοῦ Πασπαλιάρη ³⁾, τοῦ μᾶκρου ὀρυῖες τέσσερες καὶ τοῦ πλάτου ἕτερες ὀρυῖες τέσσερες ἰντζίρκα, ὅσο εἶναι καὶ ἡύρσκεται μὲ ἅπασά του ἄλλο δικαίωμα καὶ μὲ κάμποσες πέτρες καὶ θεμέλιο καὶ πλησιάζει ἀπὸ τὸν Λ ⁴⁾ : στράτα, Π ⁵⁾ : σπίτι τοῦ ἄνωθεν Νίκλου καὶ ἀπὸ τὴν Τ ⁶⁾ : τόπος τοῦ ἁγ(ίου) Δημητρίου τοῦ Κανέση ⁷⁾,

¹⁾ στάθης Βλαστός. Ἡ οἰκογένεια Βλαστοῦ τῆς Ζακύνθου ἦλθεν ἐκ Κρήτης τῷ 1520. Μεταξὺ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογενείας ταύτης σημειωτέος ὁ Ἰωάννης ἢ Ποννιαλέτος ἀγιογράφος ἐν Ζακύνθῳ, εἰσαγαγὼν τὴν ἐπὶ σανίδος ζωγραφίαν τοῦ Ἐπιταφίου. Πλείονα βλ. Α. Χ. ΖΩΗ, *Λεξικὸν ἐν λ. ἔνθα καὶ βιβλιογραφία*.

²⁾ ἁγ(ίου) Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τοῦ Πατινιώτη. Λέγεται καὶ Ἀγ. Ἰωάννης τῷ Πάτινος. Ναὸς ἐν τῇ πόλει, μετόχιον τῆς ἐν Πάτρῳ μονῆς τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου, ἰδρυθεὶς μεσοῦντος τοῦ 17 αἰῶνος διὰ τῆς ἀπὸ 8 Ἰουλίου 1650 διαταγῆς τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ θαλάσσης Ἀλ. Μοτσενίγου. Τὸ εἰκονοστάσιον τοῦ ναοῦ τούτου κατεσκεύασεν ὁ ἐκ Κρήτης ξυλογράφος Τζουάννης Μοσκέτης τῷ 1652.

³⁾ τοῦ Ἀγίου Ταξιάρχου τοῦ Πασπαλιάρη. Ναὸς ἐν τῇ πόλει τῆς Ζακύνθου ἀνήκων τῷ 1602 εἰς τὸν ἱερέα Ζαχαρίαν Πασπαλιάρην.

⁴⁾ Λ = Levante = ἀνατολικός, Ἀνατολή.

⁵⁾ Π = Ponente = δυτικός.

⁶⁾ Τ = Tramontana = Βορρᾶς.

⁷⁾ τοῦ ἁγ(ίου) Δημητρίου τοῦ Κανέση. Ναὸς ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς τοῦ φρουρίου κλιτύος